

Η ΠΑΛΗΑ ΑΘΗΝΑ ΣΑΝΑΖΗ

Ραδιοφωνική έπιπομπή διά
τήν 23 Μαΐου 1971
ήμεραν ΚΥΡΙΑΚΗΝ
καί ώραν : 21.45 -22.15

Τήν έπιπομπήν παρουσιάζουν
ό ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ
καί ό ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ.
Τραγουδά ή ΚΛΕΙΩ
Δ Ε Ν Α Ρ Δ Ο Υ.

(ΡΙΣΤ)

116 =

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Έδω καί λίγα χρόνια Γιάγκου άγαπητέ, ό θείσος του Κώστα Μουσούρη, άνέβασε στο θέατρό του ένα παλαιό έργο του άμερικανου συγγραφέως "Ελμερ Ράϊς με τίτλο : Σιηνές του δρόμου. Τό θυμάσαι μήπως ;
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τώρα πού μου τό λές κατι νομίζω πώς θυμάμαι. Ναί, Σιηνές του δρόμου. Μά δέν καταλαβαίνω τί σχέσι έχουν οι άμερικάνικες σιηνές του άμερικάνικου δρόμου του άμερικάνου συγγραφέως "Ελμερ Ράϊς, με την άθηναϊκή μας συζήτηση.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Θα τό καταλάβης άμέσως. Όλοι νομίζουν ότι ό άμερικανός συγγραφεύς έγραφε κατι τό πρωτότυπο : Σιηνές του δρόμου. Περιγράφει στο έργο του διάφορες σιηνές πύ βλέπει στον δρόμο καί τίς σχολιάζει με τον τρόπο του. Κι' όμως δέν είναι ό πρώτος πού έχει κάνει κατι τέτοιο. Έχει προηγηθεί ό Γεώργιος Σουρής, τριάντα χρόνια καί περισσότερο πριν από τον "Ελμερ Ράϊς...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ό Σουρής ; Έχει γράφει τέτοιο θεατρικό έργο ό Σουρής ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Όχι θεατρικό έργο, μά έχει γράφει ένα χιουμοριστικό ποίημα με τίτλο : 'Απ'τό παράθυρό μου, στο όποτον περιγράφει διάφορες σιηνές του παλαιου άθηναϊκου δρόμου...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Φαντάζομαι νά είναι πολύ ένδιαφέρον. Τό έχεις αυτό τό ποίημα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Όρίστε καί μπορείς ν' αρχίσης νά τό διαβάσης...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Για δόσε μου... (Διαβάζει) Κάθομαι στο παραθύρι - και κοιτάζω
τόν καθένα κακομοίρη πού περνά...
βλέπω έναν, άλλον, τοῦτον - κι' ἐξετάζω
ποία σκέψις μέσ' τόν νοῦ των - νά γυρνᾷ

Κάποια μέσης ἡλικίας - ὄλη νάζι
στόν παπᾷ τῆς συνοικίας - ὀμιλεῖ
κι' ἔλλη μιά μέ τό τσεμπέρι - πλησιάζει
καί τό ἄγιό του χέρι - τοῦ φιλεῖ...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νά μιά συνηθέστατη σιηνή στά παληά ἀθηναϊνά χρόνια. "Ἦτανε
ἀδυνατον νά συναντήση μιά γυναίκα ἢ ἕνα παιδί, ἕναν παπᾷ
στόν δρόμο χωρίς νά σταθῆ, νά τοῦ φιλήση τό χέρι, Για προχώ-
ρησε ὁμως...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δυό κοπέλλες πᾶν στήν βρύση - καί παλεύουν
ποία πρώτη νά γεμίση... - τί φωνές...
μά στό τέλος τά σταμνιά των - τά παντρεύουν
καί γυρνοῦν στήν γειτονιά των - ἀδειανές !

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νά μιά σοβαρώτατη σιηνή στούς δρόμους τῆς ἀθηναϊκῆς συνοικίας.
Τό νερό στά ἀθηναϊνά σπίτια δέν διοχετευότανε εὐνολα. Ἄνωτα-
τος ἄρχοντας τῆς συνοικίας, ἦτανε ὁ ὑπάλληλος τοῦ Δήμου πού
ἄνοιγε τό νερό σέ ὀρισμένες ὥρες νά πάη στά σπίτια ...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό ξέρω, ὁ νεροκράτης, ὅπως τόν λέγανε, στίς γειτονιές.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Ὅμως σέ πολλές φτωχογειτονιές, τά σπίτια δέν εἶχανε
οὔτε κἄν ἐγνατάστασι γιά νερό. Εἶχανε βέβαια κανένα πηγάδι
γιά πλύσιμο καί καθάρισμα τοῦ σπιτιοῦ, μά πολλές φορές τό πη-
γαδίσιο αὐτό νερό δέν ἦτανε πόσιμο, ἰδίως τό καλοκαῖρι ὅταν
ὑπῆρχε φόβος κοιλιακοῦ τύφου. Τί γινότανε λοιπόν ; Οἱ κάτοι-
κοι τῆς φτωχογειτονιάς παίρνανε νερό ἀπό τήν δημοτικὴ βρύση
πού ὑπῆρχε στόν δρόμο, ἀλλά κι' αὐτήν τήν ἄνοιγε ὁ ὑπάλληλος
σέ ὀρισμένες ὥρες... "Ἐβλεπεσ λοιπόν σέ κάθε βρύση τοῦ δρόμου
ὀλόκληρη σειρά ἀπό τενεκέδες καί στάμνες γιά τήν πρωτιά
τήν προτεραιότητα.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τώρα καταλαβαίνω τούς στίχους του Σουρή : Δυό κοπέλλες πᾶν στήν βρύση καί παλεύουν, ποία πρώτη ~~φάε~~ νά γεμίση...
- Μάλιστα ! Τώρα εἶναι φανερό τί ἔγινε. Ἀρπάχτηναν οἱ δυό κοπέλλες γιά τήν προτεραιότητα στήν βρύση καί τελικά στόν καυγά ἔπάνω σπάσανε οἱ δυό πήλινες στάμνες.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί νά σκεφτῆς Γιάννο ξου, ὅτι αὐτή ἡ σιηνή, ἐπαναλαμβανότανε δυό τρεῖς φορές τήν ἡμέρα σέ κάθε συνομιλία, μέ ἀποτελέσματα πολύ συχνά πολύ πιό σοβαρά. Ταυτικώτατα ἐδιάβαζες σέ μιά ἔφημερίδα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τίτλους σάν κι' αὐτούς : ΣΥΜΠΛΟΚΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΡΥΣΗΝ - ΓΥΝΑΙΚΟΚΑΥΓΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΡΟ - Η ΔΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΤΕΝΕΚΕΔΩΝ...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ὅμως ἄς προχωρήσωμε στό χιουμοριστικό ποίημα του Σουρή
- "Ἄς προχωρήσωμε .. (Διαβάζει) Στραγάλια φρέσκα, δυνατά
στραγαλατζῆς φωνάζει,
ἀλλά του κᾶνου... ἀπ' αὐτά,
κανεῖς δέν ἀγοράζει...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στόπ Γιάννο." Ἢδη ἔχομε μιά πρώτη εἰκόνα. Στραγάλια φρέσκα, δυνατά στραγαλατζῆς φωνάζει... Ὁ στραγαλατζῆς τῆς παληᾶς Ἀθήνας ἦτανε τό πρόχειρο καταφύγιο τῆς πείνας τῶν Ἀθηναίων ὁ στραγαλατζῆς καί ὁ κουλουρτζῆς.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὅπως σήμερα τά ἀπειράριθμα μαγαζιά πού φήνουν σουβλάκια
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο ἀγαπητέ μου Γιάννο. Πολύ σωστός ὁ παραλληλισμός. Καί πρέπει νά ξέρης ὅτι σ' ἓνα χρονογράφημα του Παύλου Πιρβάννα ἀναφέρονται δύο χιλιάδες διακόσια τριάντα στραγαλατζῆδες στήν Ἀθήνα. Στραγαλατζῆδες καί κουλουρτζῆδες, ἔξω ἀπό τούς καστανάδες τόν χειμῶνα καί τούς καλαμποκάδες τό καλοκαῖρι
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δύο χιλιάδες διακόσιοι τριάντα στραγαλατζῆδες ! Δηλαδή οἱ ἄθηναῖοι πεινοῦσαν τότε καί τό ρίχνανε στά στραγάλια.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τώρα τί κάνουνε ; Δέν βλέπεις στόν δρόμο κόσμο καί κοσμάκη νά μασσουλάη τό σουβλάκι του μέ τήν πῆττα...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί στάζουνε οἱ σάλτσες ~~ἐκ~~ πέτα καί στά γυναικεῖα μπλουζάκια. Φρικτή κατάστασις...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ας προχωρήσωμε όμως στήν σκηνή του στραγαλατζή. Διάβαζε...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ας προχωρήσωμε. (Διαβάζει πάλι) Μά νά έκει πού περπατεῖ
Μιά μοσχομάγνα σερπετή
παμπόνηρη μαργιόλα,
μέ μιά κρυφή τριηλοποδιά
τόν ξάπλωσε πλατειά φαρδειά
μέ τά στραγάλια δλα...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάνιο ~~ελάει~~ στόπ ! Πάλι ἔχομε κάτι νά σχολιάσωμε. Πρόσε-
ξες τί λέει ὁ Σουρής ; Μά νά έκει πού περπατεῖ - μιά μοσχο-
μαγνα σερπετή, καμπόνηρη μαργιόλα... Νομίζεις ὅτι πρόκειται
γιά γυναῖκα ; "Οχι... μιά μοσχομάγνα εἶναι γένους ζάρσενι-
κοῦ. Ὁ σημερινός μάγνας, λεγότανε τότε : ἡ μάγνα ^{Λ. Χ.} Αὐτός
σοῦ εἶναι μ ἱ α μάγνα πρώτης τάξεως !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μία μάγνα, μάλιστα. Νομίζω ὅτι κάποτε τό ἔχω ἀκούσει αὐτό. Μά
ἀπό ποῦ βγαίνει αὐτή ἡ λέξις : μ ἱ α γ ν α ; Καί μάλιστα :
μοσχομάγνα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Εἶναι λέξις ἀρβανίτικη. Μάγνα στά ἀλβανικά σημαίνει ἓνα σῶμα,
στρατιωτικό πολεμικό σῶμα ἀτάκτων. Τέτοια σῶματα ἀτάκτων ὑπῆρ-
χαν ἀρκετά στήν ἐποχή τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ἓνα όμως ἀπ
αὐτά, ἐγκαταστάθηκε στήν Ἀθήνα ὅταν ἔγινε πρωτεύουσα τῆς
Ἑλλάδος ἡ Ἀθήνα, μέ τό πρόσχημα τῆς τηρήσεως τῆς τάξεως.
Ὁ ἀρχηγός αὐτῆς τῆς ἀθηναϊκῆς μάγνας, τοῦ σώματος τῶν ἀτάκτω
δηλαδή, ἐκαλεῖτο Μ ὁ σ χ ο ς καί φυσικά οἱ ὀπαδοί τοῦ σώμα-
τος, οἱ στρατιῶτες του νά ποῦμε εἶχαν ἀποκληθεῖ : Μοσχομάγνες

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Α μάλιστα, τώρα καταλαβαίνω. Μοσχομάγνες, δηλαδή οἱ μάγνες
τοῦ Μόσχου... Καί πῶς ξέπεσε ἡ λέξις ὥστε νά σημαίνη τούς ἀλι-
τες ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Διότι αὐτοί οἱ μοσχομάγνες πού δηθεν φροντίζανε γιά τήν τάξη
καί γιά τήν καταδίωξι τῶν κακοποιῶν, σιγά σιγά εἶχαν ἀποθρα-
συνθεῖ καί εἶχανε γίνει οἱ ἴδιοι κακοποιοί καί ἐμβιασταί,
ἔως ὅτου κάποια κυβέρνησις τούς διέλυσε.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Οπως τό ὄνομά τους παρέμεινε καί ἐξακολούθησε μ' ὄλη τήν πάροδο ἐκατόν σαράντα ἐτῶν, νά σημαίνη τόν ἀλήτη, τόν μάγικα γενιιά. Καί γιά νά συνεχίσωμε, μετά τήν πτώσι τοῦ στραγαλατζή : Τόν ξάπλωσε πλατειά φαρδειά, μέ τά στραγάλια ὄλα.

~~καί τῶν γειτόνων~~ Καί τῶν γειτόνων τά μωρά
χυμοῦν μέ τό κεφάλι
ὡς ὄτου πιά τοῦ φουκαρᾶ
δέν τοῦ ἄφησαν στραγάλι.
Φωνάζουν, δέρνονται, κτυποῦν
καί μέ τίς φοῦχτες των ἄρποῦν
λουκούμα καί παστέλια
καί μέσ' ὄαυτή τήν μο υσικῆ
δυό τρεῖς πολίτες παρενεῖ
λιγώνονται στά γέλια !

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα ! Αὐτή εἶναι ἡ δεύτερη σικηνή πού βλέπει ἀπό τό παράθυρό του ὁ Σουρῆς . Καί γιά νά τήν ἀναφέρει ἔτσι ἔντονα, σημαίνει πώς θά ἦτανε συχνή ἱστορία, ἡ διαρπαγή τοῦ ~~μαγαζι~~ κλητοῦ μαγαζιῶ ἑνός στραγαλατζή. " Ἄς προχωρήσωμε ὄμως...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Στάσου. Πρίν προχωρήσωμε στίς σικηνές πού βλέπει ὁ Σουρῆς τήν ἡμέρα, ἄς θυμηθοῦμε καί ἄς ἀναπολήσωμε καί μιά νυκτερινή σικηνή μέ ἀθηναϊκή καντάδα... Καί μάλιστα θά παρακαλέσωμε τήν φίλη μας τήν κλειώ νά μᾶς θυμίση ἑνα παλαιό τραγοῦδι : " Ὅπως τό φύλλο σάν μαρανθῆ...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) " Ὅπως τό φύλλο σάν μαρανθῆ
Τό παίρνει ὁ ἄνεμος καί τό πετάει
ἔτσι κι' ἡ δόλια μου ἡ καρδιά
Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τώρα μετά τό φύλλο πού μαράθημε, ἄς προχωρήσωμε στό σατυρικό τοῦ Σουρῆ, πού δέν μαραίνεται ὄσα χρόνια κι' ἄν περάσουν.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ " Ἄς προχωρήσωμε στήν τρίτη σικηνή τοῦ δρόμου (Διαβάζει)
Ψηλός περιβολάρης - ὄλος δροσιά καί χάρις
μέ δυό κοντές νταρντάνες - καί νεες παραμάνες,
ἐργολαβεῖ μέ γλύκα - καί τίς τρατάρει σῦκα...

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στάσου Γιάγιο. Παρατήρησις πρώτη. Ψηλός περιβολάρης, λέει ὁ Σουρῆς. Στὴν παλαιότερη Ἀθήνα, περιβολάρης λεγότανε ὁ πλανόδιος μανάβης μὲ τὸ γαῖδουράκι του καὶ ξέρεις γιατί ; Διότι ὁ πλανόδιος μανάβης, δέν ἀγόραζε ἀπὸ τὴν λαχαναγορὰ τὰ εἶδη πού πουλοῦσε, μαρόττα, σέλινα, μπάμιες, ντομάτες μὰ ἦτανε δική του παραγωγή, ἀπὸ τὸ περιβόλη του
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ὅποτε τὰ λαχανικὰ ἀφοῦ πηγαίνανε ἀπὸ τὴν παραγωγή στὴν κατανάλωσι θὰ ἦτανε φθηνώτερα. Ἐλεπε ἡ λαχαναγορὰ, ὁ μεσάζων καὶ τὸ εὐπλό κέρδος, χονδρικῆς πωλήσεως καὶ λιανικῆς. Περιβολάρης λοιπὸν ὁ πλανόδιος μανάβης, ὁ ὁποῖος, ὅπως γράφει ὁ Σουρῆς φλερτᾶρε μὲ δύο κοντές νταρντάνες καὶ νέες παραμάνες... Καὶ προχωρεῖ ὁ Σουρῆς στὴν περιγραφή του :
- Κοντὰ ὁ γαῖδαρός του - ψαρῆς ἀρσενικός
καὶ ὡς ὁ κύριός του - πολὺ ἐρωτικός
τὸ κόρτε ὁ καημένος - κοιτάζει φορτωμένος.
Μὰ βλέπει νὰ περνᾷ - γαῖδοῦρι θηλυκὸ
καὶ γιάρισμα ἀρχινᾷ - κι' ἐκεῖνος ξαφνικὸ.
Ὁ κύριος τὸν δέρνει - ἀλλὰ δέν παύει ἡ γυρίνια
καὶ τέλος δρόμο παίρνει - καὶ ρίχνει τὰ κοφίνια
καὶ μέσ' σ' αὐτὴ τῆ φούρια - οἱ δύο παραμάνες
σουφρόνουν δύο ἀγγούρια - καὶ λίγες μελιτζάνες.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κατάλαβες δηλαδή Γιάγιο ; Μὰ σιηνὴ πού μοιάζει μὲ τὴν προηγούμενη σιηνὴ τοῦ στραγαλατζῆ. Ρίχουν κάτω τὸν στραγαλατζῆ καὶ τοῦ ἀρπάζουν οἱ παριστάμενοι τὰ στραγάλια. Ἀναποδογυρίζονται τὰ κοφίνια τοῦ μανάβη, τοῦ ἀρπάζουν τὰ λαχανικὰ του ὁπότε θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι οἱ παλαιοὶ ἀθηναῖοι, περιμένανε πότε θὰ γίνη καμμιά φασαρία, καμμιά ἀνωμαλία, γιὰ ν' ἀρπάζουν κἀτι.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Εἶναι σωστὴ ἡ παρατήρησί σου, μὰ ἐγὼ πρόσεξα κἀτι ἄλλο. Ὁ μανάβης, ὁ περιβολάρης ὅπως τὸν ἀναφέρει ὁ Σουρῆς, ἐρωτοτροπεῖ μὲ δύο παραμάνες... Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἄλλοῦ ἔχομε δεῖ νὰ γίνεται

κουβέντα για παραμένες, συμπεραίνω ότι η παραμένα θα έπαιζε μεγάλο ρόλο στην έρωτική ζωή της λαϊκής παληάς 'Αθήνας...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πολύ σωστή η παρατήρησί σου Γιάγιο. 'Η παραμένα ήτανε συνηθιστάτη στην παληά 'Αθήνα, διότι οι άθηναίτες δέν θέλανε νά θηλάσουν μόνες τους τὰ παιδιὰ τους, γάλατα του κουτιού, γάλατα βρεφικά δέν υπήρχαν τότε και έτσι η παραμένα ήτανε περιζήτητη, ιδίως από τὰ καλά σπίτια, τὰ πλουσιόσπιτα. Και επειδή μιὰ παραμένα, θα 'πρεπε νά εἶναι νέα και εὐτραφής, μοιραζα γινότανε και ἀντικείμενον έρωτικής λατρείας. "Άλλως τε ξέχασες ότι υπάρχει και τραγουδι για τήν παραμένα ; "Αν τό έχης ξεχάσει, θα μᾶς τό θυμίση η φίλη μας η Κλειώ.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Γλυκειά μου παραμένα
λουλουδι του Μαγιοῦ
μέ τὰ καμώματά σου
μου τρέλλανες τόν νοῦ...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τώρα ἄς προχωρήσωμε στίς σικηνές του Σουρη.

(Διαβάζει) Γᾶμος θαρρῶ διαβαίνει - πῶ πῶ προσκεκλημένοι
μέ φέσια και βρακιᾶ...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στάσου, στάσου Γιάγιο γιατί ἐδῶ έχομε νά κάνωμε πολλά σχόλια.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Άφησέ με σέ παρακαλῶ νά κάνω τό πρῶτο σχόλιο ἐγώ, γιατί τό μυρίστημα. Γᾶμος θαρρῶ διαβαίνει - πῶ πῶ προσκεκλημένοι - μέ φέσια και βρακιᾶ. Πότε εἶναι γραμμένο αὐτό τό χιουμοριστικό ποίημα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στά 1880

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Θαυμάσια. Φαίνεται λοιπόν ότι στα 1880, δέν φοροῦσαν ὅλοι οἱ άθηναῖοι φράγματα μά κυκλοφοροῦσαν και πολλές φουστανέλλες και γι' αὐτό γράφει ὁ Σουρης : Πῶ πῶ προσκεκλημένοι μέ φέσια... ὅσοι φοροῦσαν φουστανέλλα θα φοροῦσαν και φέσι... και βρακιᾶ, ὅσοι φοροῦσαν φράγματα, θα φοροῦσαν πανταλόνια βέβαια.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγιο μου μπράβο. Σέ συχαίρω για τήν παρατήρησί σου.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ναί, ἔως ἐδῶ καλὰ τὰ πῆγα. Παρανάτω ὅμως ἀρχίζω νά μή μπαίνω
 στό νόημα. "Ακουσε τί γράφει. Γάμος θαρρῶ διαβαίνει
 πῶ πῶ προσκεκλημένοι
 μέ φέσια καί βρασιά
 κι' ἐμπρός εἰς ἕνα ἀμάξι
 θωρῶ μέ τόση τάξι
 τῆς νύφης τὰ προικιά...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτό εἶναι πού δέν καταλαβαίνεις ; Νά στό ἐξηγήσω ἐγώ. Τήν
 ἐποχή ἐκείνη καί πολύ ἀργότερα ἀκόμη, ἔως τά 1930 σχεδόν
 οἱ περισσότεροι γάμοι γινόντουσαν στά σπίτια καί ὄχι στίς
 ἐκκλησίες. Καί οἱ γάμοι καί τὰ βαφτίσια, στά σπίτια. Ἐντί
 νά πάη τό ζευγάρι στήν ἐκκλησία καί μάλιστα χωριστά, ὅπως
 γίνεται σήμερα, πήγαινε ὁ παπᾶς μέ τήν ἀκολουθία του στό
 σπίτι τῆς νύφης κατὰ κανόνα κι' ἐκεῖ γινότανε ἡ τελετή τοῦ
 γάμου. Μετά τήν στέφι προσεφέροντο βυσινάδες καί σουμάδες
 - σουμάδες ἀπαραιτήτως - φρουῖ γιλασέ καί τὰ σχετικὰ κουφέτα
 καί ὕστερα ἔφευγε τό ζευγάρι μ' ἕνα ἀνοιχτό ἀμάξι νά πάη στό
 σπίτι τοῦ γαμπροῦ. Στό δεύτερο ἀμάξι τῆς πομπῆς ἔμπαινε τό
 νεόνυμφο ζευγάρι...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ "Ὁχι στό πρῶτο ἀμάξι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ὁχι. Τό πρῶτο ἀμάξι ἦτανε προωρισμένο γιά τὰ ~~αὐτά~~ προικιά
 τῆς νύφης. Σεντόνια, στρώματα καί κουβέρτες. Χωριό παιδί μου
 μέ χωριάτικες συνήθειες ἦτανε ἡ παληά μας Ἀθήνα. "Ἄλλως τε
 διάβασε παρανάτω νά ἴδῃς τί γράφει ὁ Σουρῆς, ὁ πολύτιμος
 Σουρῆς.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ (Διαβάζει) κι' ἐμπρός εἰς ἕνα ἀμάξι - θωρῶ μέ τόσητάξι
 τῆς νύφης τὰ προικιά.
 Σεντόνια καί παπλώματα - καί πουπουλένια στρώματα
 περνοῦν ἀπό μπροστά μου
 Σ' αὐτά τό ζεῦγος θ' ἀπλωθῆ - σ' αὐτά ἐπάνω θά γευ-
 θῆ - τὰς ἡδονάς τοῦ γάμου...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βλέπεις ὅτι ὁ Σουρῆς τό περιγράφει πολύ καθαρά.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί μαντεύω ότι θά ἔβγαιναν ὅλοι οἱ περίοικοι στά παράθυρα νά χαζέφουν τόν γάμο πού περνοῦσε.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γινότανε χαλασμός κόσμου. Κάποιος ἀντιλαμβανότανε ~~ἀπὸ τὸ ἀμάξι~~ πρῶτος τὸ ἀμάξι πού προηγεῖτο μέ τὰ προικιά, τὰ στρώματα καί τὰ παπλώματα πού γράφει ὁ Σουρῆς. Αὐτός ἔρριχνε τὸ σύνθημα στήν γειτονιά : Γάμος... Γάμος... Γάμος περνάει...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὁρμούσαν στά παράθυρα ὅλοι...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Καί πετούσανε ρυζι στό ἀμάξι τῶν νεονύμφων φωνάζοντας Καλορρίζινα... καλορρίζινα...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σιδερονέφαλοι, σιδερονέφαλοι...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τὸ ρυζι ἔπεφτε μέ τῖς χουφτες ἐνῶ στό τρίτο ἀμάξι
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Στό τρίτο ἀμάξι τῆς πομπῆς ποιός ἦτανε ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὁ κουμπάρος, ὁ ὁποῖος σιόρπιζε κουφέτα καί πεντάρες χάλκινες στά παιδιὰ πού ἀκολουθοῦσανε τρέχοντας τὴν τελετή...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φαντάζομαι τί θά γινότανε. Τὰ παιδιὰ θά πέφτανε μέ τὰ μούτρα στήν σιόνη ἢ στήν λάσπη τοῦ δρόμου νά μαζέφουνε τὰ κουφέτα καί τῖς πεντάρες. Καί ἡ πομπή πήγαινε στό σπίτι τοῦ γαμπροῦ
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅπου περίμενε ἡ πεθερά τῆς νύφης, ἡ μητέρα τοῦ γαμπροῦ πού εἶχε πάει λίγο νωρίτερα γιά νά ἐποδεχθῆ τὸ ζευγάρι καί νά ρίξη μιὰ ματιὰ στήν προετοιμασία τοῦ γαμηλίου γεύματος, τὸ ὁποῖον ἄρχιζε ἀπὸ μακαρονάδα χωρίς σάλτσα ντομάτα, μακαρονάδα λευκή μέ τυρὶ καί βοῦτυρο καί φυσιὰ τὸ ἀπαραίτητο φητό καί σάν ἐπιδόρπιο ριζόγαλο ἀπαραιτήτως.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κρασί ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κρασί ; Μποροῦσε νά μὴν ὑπάρχη κρασί ; Μέ τὸ κρασί εὔρισκε εὐκαιρία ὁ κουμπάρος νά κάνῃ τὴν ἔμμετρη πρόποσί του. ~~ἔπαιζε~~
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φαντάζομαι τοὺς στίχους τοῦ κουμπάρου.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἐπρεπε ὅπως δὴποτε οἱ στίχοι νά ἀναφέρουν τὰ ὀνόματα τῶν νεονύμφων. Ὁ Μωραϊτίνης ἀναφέρει μιὰ τέτοια πρόποσι. Ὁ γαμπρός

ἐλέγετο Ντιος καί ἡ νύφη Ἐρατώ. Σηνώθηκε λοιπόν ὁ κουμπάρος
 μέ τό ποτήρι στό χέρι καί εἶπε : Προπίνω στήν ὑγείά τοῦ Νικολάου
 πού ἀπόφε πονηρά καί λάου λάου
 θά πλαγιάση μέ τήν Ἐρατώ
 καί θά τῆς κάνη ἕνα χωρατό...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φαντάζομαι ὅτι θά ἐπηκολούθησε πανζουρλισμός ἀπό τοὺς καλεσμέ-
 νους...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πολύ φυσικό. Καί σύμφωνα μέ τά ἔθιμα, ἔπρεπε μετά τήν πρόποσι
 νά δώσουν τό πρῶτο γαμήλιο φιλί ὁ γαμπρός μέ τήν νύφη. Ἡ νύφη
 πολλές φορές ντρεπότανε...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἦ ἔκανε πῶς ντρέπεται...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Οἱ καλεσμένοι εωνάζανε : Νά φιληθῆτε, νά φιληθῆτε... καί φυ-
 σικά τό ζευγάρι ἀντήλλαξε τόν πρῶτον ἀσπασμόν...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' ἐπάνω στόν πρῶτον ἀσπασμόν, ἔκινώμε μιά μικρή διακοπή
 νά θυμηθοῦμε κι' ἕνα παλαιό τραγοῦδι, ὅχι καί τόσο παληό μ'ά
 γραμμένο γύρω στά 1910 γιά τοὺς Φίφτυ-τοῦ.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία μουσικῆς) Εἴμαστε ἐμεῖς οἱ φίφτυ τοῦ...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πού λές Γιάννο, σχετικά μέ τίς προπόσεις τῶν γάμων, θυμάμαι
 κι' ἐγώ προσωπικά μιά πρόποσι. Ἦμουν τότε κάπου δέκα χρόνων παι-
 δί καί ὁ ἀδελφός τοῦ γαμπροῦ, χωρίς νά εἶναι κουμπάρος σηνώ-
 θηκε μέ τό ποτήρι του νά κάνη μιά ἔμμετρη πρόποσι. Αὐτός ἦτανε
 ὁ Χρήστος Χατζημιχάλης καί ἦτανε τότε στά 1910 ὑπολοχαγός τοῦ
 πεζικοῦ. Ὁ γαμπρός ἐλέγετο Κώστας καί ἡ νύφη Ἀριέττα. Εἶπε
 λοιπόν ὁ προπίνων : Στοῦ γάμου τά κουφέτα - καί στήν ὑγείά
 σου Ἀριέττα... Ὅτι κι' ἂν ἔχης δόσ'τα, στόν ἄντρα σου τόν
 Κώστα !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὁραϊότατο. Ὅμως ὅλα αὐτά μαρτυροῦν τήν χαριτωμένη ἀφέλεια
 τῆς παληᾶς ἐποχῆς. Σήμερα μᾶς φαίνονται κωμικά ἂν ὅχι γελοῖα.
 Τότε ὅμως ἦτανε ἀπαραίτητα μέσα στόν ρυθμό τῆς ζωῆς. Καί προ-

ροϋμε στόν Σουρῆ, γιατί βλέπω πώς ἔχει κι' ἄλλους στίχους σχε-
 τικούς μέ τόν γάμο : Ἀντίκου στό ζευγάρι
 χαμογελαῖ μέ χάρι
 μιά πεθερά γναβή
 καί χάσκει τό ἀσιέρι
 μ' αὐτό τό νέο ταῖρι
 ἀπ' ὅπου κι' ἂν διαβῆ...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἐάν θέλῃς ἐξηγήσει γι' αὐτό, στήν δίνω προθυμόατα. Ἡ μία πε-
 θερά, ἡ μητέρα τοῦ γαμπροῦ καί πεθερά τῆς νύφης εἶχε πάει στό
 σπίτι νά ἐτοιμάσῃ τό γαμήλιο γεῦμα, ἐνῶ ἡ μητέρα τῆς νύφης καί
 πεθερά τοῦ γαμπροῦ, συνώδευε τήν ^{κορούλα} ~~εραῖα~~ της μέσα στό ἴδιο τό
 ἀμάξι τῶν νεονύμφων.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἴσως γιά νά ἐπιβλέπη σάν ἀγρυπνος φύλακας τήν τιμή τῆς κόρης
 της. Καί οἱ πεθεροί ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτοί κατά κανόνα μπαίνανε στό ἀμάξι τοῦ κουμπάρου πού σιόρπι-
 ζε τά κουφέτα καί τίς πεντάρες. Φυσιῶνά σέ χρόνια παλαιότερα,
 στά 1880 τά κέρματα ἦτανε μικρότερα ἀνόμη.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μικρότερα ἀπό τήν πεντάρα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βέβαια. Μήν ξεχνᾷς ὅτι ὑπῆρχαν τότε μονόλεπτα καί δίλεπτα ἐπί-
 ὄθωνος καί στά πρῶτα χρόνια τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου. Φυ-
 σιῶνά ὁ κουμπάρος σιόρπιζε μονόλεπτα καί ἂν τύχαινε νά εἶναι
 πολύ πλούσιος, ἀπεφάσιζε ~~εἶναι~~ νά ρίξῃ δίλεπτα...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὅμως νομίζω ἀγαπητέ μου Δημήτρη ὅτι ἡ ὥρα μας κοντεύει νά πε-
 ράσῃ καί θ' ἀφήσωμε τίς ὑπόλοιπες σιηνές τοῦ Σουρῆ γιά τήν προ-
 σεχῆ μας συνάντησι

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Εἶμαι σύμφωνος ἀφοῦ ὅμως θυμηθοῦμε καί ἄλλο ἓνα τραγοῦδι πού
 θά τό ἀφήσωμε στήν ἐκλογή τῆς καλῆς μας φίλης τῆς Κλειῶς...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Μιά Σμυρνηά... μιά Σμυρνηά στό
 παραθύρι... Κ. Τ. Λ. Κ. Τ. Λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγνο μ ου ἡ ὥρα πέρασε καί διαινόπιμε γιά τήν ἄλλη Κυριακή
 τήν ἴδια πάντα ὥρα.